

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Αρχαίο ελληνικό δράμα: Ευριπίδης

Ενότητα: 16. Ερμηνευτικές παρατηρήσεις στίχων 835-907 της *Μήδειας*

Μενέλαος Χριστόπουλος

Τμήμα Φιλολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Σκοποί ενότητας.....	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
3. Ερμηνευτικά σχόλια στους στ. 835-907 της <i>Μήδειας</i>	5
4. Παρουσίαση των σωζόμενων ευριπίδειων έργων (<i>Ίκέτιδες, Ίων</i>).....	6
7. Ενδεικτική βιβλιογραφία	7

1. Σκοποί ενότητας

Η ενότητα στοχεύει στην παροχή βασικών πληροφοριών για την ερμηνεία των στίχων 835-907 της *Μήδειας*, που αποτελεί το βασικό αντικείμενο μελέτης του μαθήματος, καθώς και στην παρουσίαση των τραγωδιών *ΐκέτιδες* και *Ίων*.

2. Περιεχόμενα ενότητας

Κάθε ενότητα περιλαμβάνει ερμηνευτικά σχόλια σε στίχους της *Μήδειας*, καθώς και βασικές πληροφορίες για την υπόθεση και την χρονολόγηση των σωζόμενων έργων του Ευριπίδη. Η παρούσα ενότητα εστιάζει στους στίχους 835-907 της *Μήδειας*, ενώ στο δεύτερο μέρος της παρουσιάζονται οι τραγωδίες *ΐκέτιδες* και *Ίων*.

3. Ερμηνευτικές παρατηρήσεις στους στ. 835-907 της Μήδειας

- **Στ. 846-865:** σε αντίθεση με το πρώτο στροφικό ζεύγος, το δεύτερο ζεύγος του τρίτου στασίμου εστιάζει στην Μήδεια και το σίγμα που θα αποκτήσει ως παιδοκτόνος (στ. 849: *παιδολέτειραν*). Στο πρώτο ζεύγος έχει προηγηθεί η εξιδανικευμένη περιγραφή της Αθήνας ως θεματοφύλακα της σοφίας, της πνευματικής καλλιέργειας και του έρωτα. Η περιγραφή αυτή αποτελεί για τον Χορό αντιφατικό ζεύγος με το φρικτό έγκλημα που σκοπεύει να εκτελέσει η Μήδεια, η οποία σχεδιάζει να βρει στην Αθήνα καταφύγιο. Ανάμεσα σε αυτές τις σκέψεις, ο Χορός παρακαλεί για μία ακόμη φορά την Μήδεια να μην πραγματοποιήσει το σχέδιό της (στ. 853-5).
- **Στ. 866-868:** ο Ιάσοντας εμφανίζεται στην σκηνή για δεύτερη φορά, καλεσμένος από την Μήδεια μέσω της υπηρέτριας που αυτή απέστειλε (στ. 821-3)
- **Στ. 869 κ. εξ. :** ο λόγος της Μήδειας προς τον Ιάσωνα αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα παραπλανητικού λόγου: επιλέγει να πει όσα αυτός θέλει να ακούσει, ενώ χρησιμοποιεί ιδέες που ο Ιάσοντας εξέφρασε στην προηγούμενη συνομιλία τους, όπως η ωφέλεια που θα προκύψει για την Μήδεια και τα παιδιά της από τον νέο του γάμο (στ. 676-8). Ως αιτία της προηγούμενης οργισμένης συμπεριφοράς της παρουσιάζει την γυναικεία της φύση. Δεν διστάζει, μάλιστα, να υποστηρίξει ότι θα της προσφέρει ευχαρίστηση να βοηθήσει στην ετοιμασία της νέας συζύγου για τον γάμο. Οι περισσότερες φράσεις του λόγου της Μήδειας είναι αμφίσημες: η ίδια υπαινίσσεται το φρικτό σχέδιο που έχει καταστρώσει, ενώ ο Ιάσοντας θεωρεί ότι ο τρόπος σκέψης της έχει όντως προσεγγίσει τον δικό του (πβ. στ. 893: *...ἀλλ' ἄμεινον νῦν βεβούλευμαι τάδε*)
- **Στ. 894 -899:** Η Μήδεια καλεί τα παιδιά να βγουν από το σπίτι και να φιλήσουν τον πατέρα τους, δηλαδή να ξεχάσουν την έχθρα που η ίδια νωρίτερα είχε δημιουργήσει μεταξύ τους (πβ. στ. 896: *διαλλάχθητε*).
- **Στ. 899-900:** η Μήδεια λυγίζει μπροστά στα παιδιά, τα οποία σκοπεύει να δολοφονήσει, και εκφωνεί μια αμφίσημη φράση. Για την ίδια, η φράση αυτή (*κακῶν... τῶν κεκρυμμένων*) δηλώνει τις επερχόμενες συμφορές, δηλαδή τον φόνο των παιδιών, ενώ ο Ιάσοντας πιθανότατα καταλαβαίνει ότι αναφέρεται στα βάσανα που προηγήθηκαν. Η εύθραυστη συναισθηματική κατάστασή της, λοιπόν, που μπορεί να αποκαλύψει την πρόθεσή της, απειλεί να καταστρέψει το σχέδιό της για εκδίκηση.
- **Στ. 906-907:** ο Χορός παρακολουθεί την συνομιλία των δύο συζύγων και το ξέσπασμα της Μήδειας, που του προκαλεί δάκρυα. Εκφράζει την ευχή να μην πάρει το κακό μεγαλύτερες διαστάσεις.

4. Παρουσίαση των σωζόμενων ευριπίδειων έργων

- **Ίκέτιδες**

Μετά τον πόλεμο και την ήττα των Επτά στην Θήβα, οι Θηβαίοι αρνούνται να επιτρέψουν την ταφή τους. Έτσι, οι μητέρες τους φτάνουν στην Αθήνα για να ζητήσουν την βοήθεια του Θησέα. Τον πρόλογο εκφωνεί η Αίθρα, μητέρα του Θησέα, η οποία υποστηρίζει τις μητέρες των Επτά. Στην συνέχεια, εμφανίζονται ο Θησέας και ο Άδραστος, που του υποβάλλει το αίτημα των γυναικών και περιγράφει τα γεγονότα του πολέμου. Ο Θησέας διστάζει να συναινέσει αλλά μετά την παρέμβαση της Αίθρας αποφασίζει να θέσει το θέμα στην κρίση των Αθηναίων. Τελικά, στέλνει αγγελιαφόρο στην Θήβα για να ζητήσει τις σορούς των Επτά, ενώ οι Θηβαίοι απειλούν ότι θα κηρύξουν πόλεμο στην Αθήνα, αν ο Θησέας δεν διώξει τον Άδραστο. Ο Θησέας, επικαλούμενος την αθηναϊκή δημοκρατία και το δικαίωμα όλων στην ταφή, απορρίπτει το αίτημα και ο πόλεμος ξεκινά, για να λήξει με νίκη της Αθήνας. Οι σοροί των Επτά μεταφέρονται στην Αττική και παραδίδονται στην πυρά. Μόνο η σορός του Καπανέα τοποθετείται σε ξεχωριστή πυρά, επειδή αυτός σκοτώθηκε από τον κεραυνό του Δία. Μαζί του πεθαίνει εκούσια και η σύζυγός του, Ευάδνη. Το έργο κλείνει με την εμφάνιση της Αθηνάς, που ζητά από τον Άδραστο να ορκιστεί ότι το Άργος δεν θα επιτεθεί ποτέ στην Αθήνα, ενώ προφητεύει την εκπόρθηση της Θήβας από τους Επιγόνους, δηλαδή τους γιους των Επτά.

- **Ίων**

Στον πρόλογο του έργου, που παραστάθηκε το 418 π. Χ., ο Ερμής αφηγείται ότι ο Απόλλωνας απέκτησε κρυφά παιδί από την Κρέουσα, κόρη του βασιλιά της Αθήνας Ερεχθέα. Αυτή, για να γλιτώσει από την ντροπή, εγκατέλειψε το παιδί, το οποίο ο Ερμής με εντολή του Απόλλωνα παρέδωσε στους Δελφούς όπου βρίσκεται ακόμη, υπηρετώντας στο ιερό, χωρίς να γνωρίζει την καταγωγή του. Η Κρέουσα παντρεύτηκε τον Ξούθο, αλλά επειδή δεν έχουν αποκτήσει παιδιά, πρόκειται να επισκεφτούν τους Δελφούς για να συμβουλευτούν το μαντείο. Ο Απόλλωνας σκοπεύει να δώσει χρησμό που θα υποστηρίξει ότι ο Ίωνας είναι γιος του Ξούθου, προκειμένου η δική του πράξη να παραμείνει μυστική. Αμέσως μετά ο Ίωνας βγαίνει από το ναό τραγουδώντας τον παιάνα, ενώ αρχίζει να συνομιλεί με τον Χορό, που αποτελείται από της γυναίκες συνοδούς της Κρέουσας. Εμφανίζεται η Κρέουσα, η οποία αφηγείται στον Ίωνα την ιστορία της. Την ένωση, ωστόσο, με τον Απόλλωνα την παρουσιάζει να έχει συμβεί σε άλλη γυναίκα. Ακολουθεί η είσοδος του Ξούθου, που επιστρέφει από το μαντείο του Τροφώνιου με την πληροφορία ότι θα επιστρέψει σπίτι του με παιδί. Μπαίνει τώρα στο μαντείο του Απόλλωνα, ενώ ο Ίων προβληματίζεται για τις πράξεις του θεού που υπηρετεί. Ο Ξούθος βγαίνει από τον ναό με την πληροφορία ότι ο πρώτος άνθρωπος που θα συναντήσει είναι παιδί του, οπότε συναντά τον Ίωνα και αρχίζει να του φέρεται με πατρική τρυφερότητα. Του ζητά, μάλιστα, να τον ακολουθήσει στην Αθήνα. Ο Ίωνας δέχεται να δειπνήσουν μαζί. Στο μεταξύ η Κρέουσα μαθαίνει το γεγονός και οργισμένη αποφασίζει να δηλητηριάσει τον

Ίωνα. Με θεϊκή παρέμβαση ο Ίωνας σώζεται και αποκαλύπτεται η πρόθεση της Κρέουσας να τον δηλητηριάσει. Έτσι, ο Ίωνας και οι κάτοικοι των Δελφών στρέφονται εναντίον της και εκείνη βρίσκει καταφύγιο στο βωμό. Πριν την αποσπάσουν βίαια, η γηραιά ιέρεια δείχνει την κούνια του Ίωνα και η Κρέουσα την αναγνωρίζει. Το έργο ολοκληρώνεται με την εμφάνιση της Αθηνάς που αποκαλύπτει την θεϊκή καταγωγή του Ίωνα, τον προτρέπει να πάει στην Αθήνα, ενώ προφητεύει ότι θα γίνεις ο γενάρχης των Ιώνων, ενώ ο Ξούθος και η Κρέουσα θα αποκτήσουν αλλά δύο παιδιά, τον Δώρο και τον Αχαιό, που θα γίνουν επίσης γενάρχες Δωριέων και των Αχαιών.

5. Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Mastronarde, D. J., *Ευριπίδου Μήδεια*. Μετάφραση Δ. Γιωτοπούλου, επιμέλεια μετάφρασης Μ. Χριστόπουλος. Αθήνα, Πατάκης 2006.
- Most, G. W., "Two problems in the third stasimon of Euripides' *Medea*", *CP* 94 (1999), 20-35.
- Page, D. L., *Ευριπίδη Μήδεια*. Μετάφραση Γ. Γιατρομανωλάκης. Αθήνα, Καρδαμίτσα 1990.
- Στεφανόπουλος, Κ. Θ., *Ευριπίδης. Μήδεια*. (μετάφραση). Αθήνα, Κίχλη 2012.
- Χριστόπουλος, Μ., *Μιμήσεις πράξεων. Αφήγηση και δομή στις τραγωδίες των κλασικών χρόνων*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2002.